

הראשון שזיהה: מה גרם למהפך בחייו של יתרו? מבוסס על לקו"ש יא/75; ד/1271

הרב ו(להבדיל) הכומר נסעו יחד לפגישה חשובה. הם מיהרו מאוד ולפתע סטה הרכב ממסלול הנהיגה והתנגש בעצמה באי-התנועה בין הנתביים. הרכב התרסק לגמרי, אך להפתעתם הם נותרו שלמים בלי פגע. שניהם יצאו מהרכב נדהמים והרב אומר לרעהו, בוא נשתה לחיים לרגל הצלת חיינו.

הרב שולף בקבוק וודקה ומוזג לכומר כוס אחרי כוס. לאחר חמש כוסות, הבחין הכומר שהרב לא שותה. "כבוד הרב, תשתה גם אתה לכבוד הנס". – "זה בסדר, אני אשתה אחרי שתגיע המשטרה"...

השבוע מגיעים לרגע השיא של התורה, שהוא בעצם רגע השיא של ההיסטוריה כולה: השמים נפתחים וקולו של אלוקים נשמע בעולם הזה. ברור לגמרי כי זה הנושא העיקרי בפרשה והוא אמור לשאת את השם והכותרת שלה.

אולם למרבה הפלא, נושא אחר לחלוטין השתלט על הכותרת הראשית. במקום לקרוא לפרשה 'מתן תורה' או 'פרשת סיני' וכיוצא בזה, פרשתנו נקראת "יתרו", על שם האורח שבא מרחוק. יתרו, חמיו של משה רבנו, שהיה "כוהן מדין", הגיע למחנה ישראל להביע את התפעלותו מהניסים האדירים ולהתגייר ולקבל על עצמו את אמונת ישראל.

וכל אחד שואל את עצמו: האם זה יותר חשוב ממתן תורה?! האם יש הצדקה לכך שההודאה של יתרו, תופשת את הכותרת והחצי הראשון של הפרשה?!

נכון, יש עוד פרשה שנקראת על שם גוי רשע: "בלק". אך אי אפשר להשוות בין המקרים. שם אין נושא טוב יותר. הפרשה עוסקת בבלק, בבלעם ובבנות מואב. בחירת הכותרת שם, משולה לבחירה בין דבר לקדחת. בין התקף לב לאירוע מוחי ל"ע. אך אצלנו מדובר להבדיל על מתן תורה ועשרת הדברות, ובכל זאת, לא ניתן להגיע לכך, בלי לחצות את הסיפור של יתרו.

מה מונח אפוא בתוך הסיפור של הכומר שהתגייר, שהוא פתיחה לאירוע הנשגב של מתן תורה?

1. ליקוטי שיחות ד/1271: בפרשת יתרו מסופר על מתן תורה, אירוע שהוא חשוב הרבה יותר מעניין יתרו, ובכל זאת הפרשה נקראת רק בשמו של יתרו ולא בכינוי שמבטא את מעלת מתן תורה (כמו למשל פרשת השבוע שעבר, בשלח, שמכונה גם 'שבת שירה' או 'שבת חזק' וכו'). מכך מובן שענייניו של יתרו הוא חשוב ביותר ויש ללמוד ממנו הוראות לגבי מתן תורה.

אכן, ספר הזוהר פותח את פרשתנו באמירה ברורה, שיתרו היה זה שפתח את הפתח למתן תורה והאירוע הנשגב לא היה יכול להתרחש לולי הגעתו.

ספר הזוהר תחילת פרשתנו: לא ניתנה התורה, עד לאחר שבא יתרו והודה ואמר: 'עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים', 'ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים', אז התפשט כבודו של הקב"ה למעלה ולמטה ואחר כך נתן ה' את התורה בשלמותה.

ואין ספק כי הדברים טעונים בירור: מה הבשורה הגדולה שהעניק יתרו לעולם, לאחר שפרעה כבר נוצח וטבע במצולות הים, אפילו עמלק הרשע ספג את המכה שלו והעולם כולו ראה את גדולת ה'?

יש כאן עוד שאלה גדולה אחת, שאי אפשר להתחיל לדבר על יתרו בלי להעלות אותה. זאת תמיהה שמעסיקה את המפרשים כבר אלפי שנים וניתן לומר כי אין מפרש מכובד לאורך הדורות שלא דן בה והעניק עוד פרפרת משלו.

"מה שמועה שמע ובא"? מה המאורע הספציפי שגרם ליתרו לקום מהכורסא הנוחה עליה ישב במדיין, לעשות את כל הדרך עד מחנה ישראל במדבר סיני ולהכריז על התגירות? נכון, עם ישראל עבר ניסים גדולים מאז עשרת מכות מצרים, אבל הניסים הללו כבר התרחשו תקופה ארוכה ויתרו לא זז ממקומו. מה האירוע שגרם לו כעת לקבל את ההחלטה האמיצה ולחולל מהפך כה גדול בחייו?

רש"י מביא בשם המדרש כי יתרו יצא מכליו כתוצאה משני אירועים שחווה עם ישראל:

שמות יח, א: וישמע יתרו כוהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו, כי הוציא את בני ישראל ממצרים. **רש"י:** מה שמועה שמע ובא (שפתי חכמים: פירוש שבשבילה נתעורר לבוא, שהרי אירעו לישראל ניסים רבים ביציאת מצרים): **קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.**

וכל אחד עומד מתפלא: מילא קריעת ים סוף, עליה נאמר כי העולם כולו עמד המום ממנה. כך מתארת שירת הים: "שמעו עמים ירגזון, חיל אחז יושבי פלשת, אז נדהמו אלופי מואב, אילי מואב יאחזמו רעד". יותר מכך מסופר בספר יהושע כי אחרי ארבעים שנה! רחב מסרה את נפשה לארח את המרגלים ששלח יהושע ליריחו והסבירה: "כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם".

אבל **מלחמת עמלק**?! האם ההתנגשות עם עמלק היא סיבה לבוא למחנה ישראל ולהתגייס? הרי מלחמת עמלק הייתה רגע **השפל** בחיי ישראל. המלחמה פרצה ב"רפידים", שם "רפו ידיהם מדברי תורה". חמור מכך: הגעת עמלק הייתה עונש על כך שהם התלוננו והביעו ספק אם הקב"ה יכול לספק להם מים. "היש ה' בקרבנו אם אין". גם המלחמה עצמה התנהלה בקושי ובאבידות לעם ישראל, כאמור "ויזנב בך כל הנחשלים אחריך" ורגע גבר עמלק ורגע גברו ישראל.

כיצד דווקא המאורע הקשה הזה, היה המניע להכרזת יתרו: "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים"?

גור אריה: אחרי ששמע [הנס] דקריעת ים סוף שהיה בכלל העולם, מה הוצרך לו מלחמת עמלק?

ברור אפוא כי ההגעה של יתרו, מספרת סיפור מעמיק. יתרו לא היה סתם עיתונאי נחמד שבא להביע הערכה לה', אלא העניק תובנה ראשונה במעלה לעם ישראל, שהייתה חשובה לאבותינו בשעתם הקשה אחרי משבר עמלק ואי אפשר היה להגיע למתן תורה בלעדיה.

א. התכונה שייחדה את יתרו היא "בקשת אמת". יתרו ניחן בתכונה נדירה של מוכנות ללכת עד הסוף עם האמת הפנימית שלו, גם במחיר איבוד כל הנכסים והאינטרסים.

הסיבוב הראשון בו מוצאים המפרשים את נוכחותו המרשימה של יתרו, הוא תחילת פרשת שמות. התורה מספרת שם על הפאניקה שאחזה בפרעה נוכח ההתעצמות האדירה של ישראל. "ויאמר אל עמו, הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו". המדרש מציג את שלוש חברי הקבינט איתם התייעץ פרעה וביקש עצה מה לעשות בעם ישראל.

2. שמות רבה א: ויאמר אל עמו הבה נתחכמה לו – אמר רבי חייא: שלושה היו באותה עצה של פרעה: בלעם, איוב ויתרו. בלעם יעץ את העצה, ונהרג [אחרי שנים רבות במלחמת מדין]. איוב שתק, ונידון ביסורים. יתרו **ברח**, זכה שיישבו בניו ב[סנהדרין הגדולה ב]לשכת הגזית בירושלים. (ילקוט מעם לועז טו: השיב יתרו לפרעה: לו ישמע אדוני המלך לעצתי, לא יעשה רעה לבני ישראל, כי אלוקים בחר בהם יותר מכל אומות העולם וכל מלך שפגע באבותיהם עורר את נקמת אלקיהם, כמו פרעה ואבימלך שלקחו את שרה ורבקה מידי אברהם ויצחק ונחלו מיד במחלות קשות ... ופרעה התרגז למשמע הדברים, עד שיתרו היה אנוס לברוח למדיין).

אם כן, שלוש יועצי פרעה היו כאלו: בלעם היה פוליטיקאי מהזן המוכר, זה שאומר לבוס בדיוק את מה שהוא רוצה לשמוע, וגם אם הדבר כרוך בהשמדה המונית של עם שלם שלא עשה לו כל רע. איוב הוא היועץ מוג-הלב, שמצד אחד, לא חש בנוח לקחת חלק בגזירת ההשמדה, אך מצד שני לא מצא

את העוז לבלום את הבוס המטורף. ואילו יתרו הוא האדם היחיד, שלא היה מוכן לעשות שקר בנפשו וזאת גם במחיר איבוד המשרה הרמה ובריחה בהולה למדינה אחרת.

הסיבוב השני בו מוצאים את מידת האמת של יתרו, רמוזה בתורה עצמה. משה רבנו ברח בצעירותו ממצרים (לאחר שהרג את המצרי) והגיע אל באר המים במדיין, שם מצא את בנותיו של האיש החשוב במדינה, "כהן מדיין", כאשר הן נחסמות על יד הבאר ולא מקבלות מים. כמובן, כל אחד מתפלל, כיצד יתכן שבנותיו של האפיפיור אינן מורשות לשאוב מים?

מוסבר במדרש כי יתרו היה אפיפיור **לשעבר**. הוא חיזר אחרי כל עבודה זרה שבעולם: הוא היה באשרם בתאילנד ועשה סדנאות שתיקה בהודו, הוא ישב אצל גורו בנפאל ושמע דיבורי זעם מאימאם בסעודיה ולא מצא מנוחה לנפשו, עד שכפר בכול, יצא בשאלה ועזב את אמונת מדיין. כיון שכך, הרועים נקמו בבנותיו ולא נתנו להן להתקרב אל באר המים.

שמות רבה שם: יתרו היה כומר לעבודה זרה וראה שאין בה ממש והרהר לעשות תשובה ... עמד והוציא כלי תשמישי עבודה זרה ונתן להם הכול. עמדו ונדוהו שלא יזדקק לו אדם ולא יעשו לו מלאכה ולא ירעו את צאנו ... לפיכך ויבאו הרועים ויגרשום [את בנות יתרו].

וכאן בפרשתנו אנו מגיעים אל הסיבוב השלישי בחיפוש האמת של יתרו. הוא אינו מסתפק במעקב מרחוק אחרי העם הצעיר שיצא ממצרים ולמרות היותו איש זקן, עושה את כל הדרך ממדיין למדבר סיני ומכריז: "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים".

כאמור, רש"י מדגיש כי המאורעות הספציפיים שטלטלו את נפשו, היו "קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". והשאלות המתבקשות הן: מה היה במלחמת עמלק שזעזע את נפשו? ומדוע זה תופס את הכותרת הראשית של פרשת מתן תורה?

ב. לפני שנכנסים לעניין, הערה חשובה בפשט הכתובים: ההבנה הנ"ל שיתרו בא בעקבות פרשת עמלק, מבארת סתירה גדולה בדברי התורה.

הגמרא דנה בנוגע למועד המדויק שבו הגיע יתרו. מצד אחד, נראה מפשטות הכתובים כי יתרו הגיע לפני **מתן תורה**. כך מתארת התורה את הגעתו בתחילת פרשת מתן תורה. מצד שני, נאמר בתורה כי הוא הגיע אל "הר האלוקים", הר סיני, והרי בני ישראל הגיעו לשם ברגע האחרון לפני מתן תורה, בראש חודש סיוון, וברור שמשה לא היה פנוי לקבל את יתרו באותם ימי הכנה אינטנסיביים למתן תורה. כך שנראה שהיה זה בשבתם בהר סיני **אחרי מתן תורה**.

עוד מסופר בתורה כי יתרו צפה במשה שופט את ישראל לבדו מבוקר עד ערב ומלמד אותם את "חוקי האלוקים ואת תורותיו", והרי לפני מתן תורה, לא היה למשה חוקים ללמד. וגם מן הסתם, בני ישראל לא היו פנויים להתקוטט אחד עם השני, כשהמחנה עוד לא התייצב למנוחה ממושכת למרגלות ההר.

אכן הגמרא מביאה שתי שיטות בנוגע למועד הגעתו: **3. זבחים קטז: חד אמר: יתרו קודם מתן תורה היה וחד אמר: יתרו אחר מתן תורה היה.**

ובאמת לפי הדעה השנייה, שיתרו בא אחרי מתן תורה, נצטרך לומר כי המאורעות אינם כתובים בסדר כרונולוגי. ומה שבכל זאת מקדימה התורה לכתוב כאן על הגעת יתרו, מוסבר באבן עזרא רעיון חשוב שנוגע ישירות לענייננו: התורה רצתה לסמוך את הגעתו **לפרשת עמלק** המסופרת בסוף הפרשה הקודמת. הוי אומר שהתורה שינתה את סדר הדברים הנכון, כדי ליצור חיבור בין הגעת יתרו לפרשת עמלק ולהראות כי יש קשר עמוק בין הדברים.

אבן עזרא תחילת הפרשה: הייתה ראויה פרשת החודש השלישי [מתן תורה] להיות כתובה אחרי דבר עמלק ולמה נכנסו דברי יתרו בין שתי הפרשיות? ... [במיוחד] לפי דעתי שלא בא רק בשנה

השנית אחרי שהוקם המשכן? ... אלא בעבור שהזכיר למעלה הרעה שעשה עמלק לישראל, הזכיר כנגדו הטובה שעשה יתרו לישראל.

ואנו שבים ושואלים, מה עומק הקשר בין מלחמת עמלק להגעת יתרו?

ג. נפתח עם שני פירושים נאים: החיד"א מבאר בספרו ראש יוסף, כי יתרו רצה לבוא למחנה ישראל מיד אחרי קריעת ים סוף, אלא שהוא חשש שלא יקבלו אותו. הוא ידע כי עם ישראל חושש מקבלת גרים וכל שכן אדם עם רקע מורכב כמו שלו, כוהן מדיין שעבד כל עבודה זרה שבעולם. [ולמרות שיתרו היה חמיו של משה, אך כנראה יתרו ידע שמשה לא מעררב קשרים עם הלכה...].

אך אחרי שיתרו שמע על המלחמה הקשה עם עמלק, סבר **שעם ישראל הפיק את הלקח בדרך הקשה ויקבל אותו**. מוסבר במפרשים כי מאחורי השנאה התהומית של עמלק לישראל, עמדה אשמה מסוימת של האבות. עמלק היה בנם של אליפז ו**תמנע**, ועל תמנע מסופר כי הייתה בת משפחת אלופי שעיר ורצתה להתגייר ולדבוק במשפחת האבות. אלא שהם חששו מגרים וריחקו אותה. אולם כיון שרצתה להיות חלק ממשפחתם, הלכה והייתה פילגש לאליפז בן עשו ומהם נולד עמלק. [אגב, על שמה קרוי 'פארק תמנע' על יד אילת, משום שמושב עשו ואליפז היה באזור ההוא של הרי אדום...].

עמלק הצעיר גדל על ברכי הפגיעות והתסכול של אימו ולא היה צריך סיבות נוספת כדי לתעב את ישראל ולצאת למלחמת חרמה כנגדם. כאשר יתרו שמע את כל זה, סבר כי משה הפיק את הלקח מהרחקת הגרים ויקבל אדם כמוהו, שרוצה בכל מאודו לדבוק בשכינה.

4. יבמות קט, ב: רעה אחר רעה, תבוא למקבלי גרים - תוספות: אמר ר"י: היינו איפה שמשיאים אותם להתגייר או שמקבלים אותם מיד, אבל אם מתאמצים להתגייר, יש לקבלם. שהרי נענשו האבות שלא קבלו לתמנע שבאתה להתגייר והלכה והייתה פילגש לאליפז בן עשו ויצא ממנה עמלק שציער לישראל. [בזה מבאר החיד"א מה שבא יתרו לאחר מלחמת עמלק, כי סבר שכעת יקבלו אותו].

בכיוון אחר לגמרי, ישנו ורט חסידי שמיוחס כמדומני לאדמו"ר מקוצק (מצוטט בקצרה בספר "בדרכי החסידים" להרה"ח רבי יואל כהן): כאשר שמע יתרו על קריעת ים סוף, הוא התפעל מאוד, אך אמר לעצמו כי אין סיבה ללכת למחנה ישראל. הקב"ה נמצא בכל מקום ואפשר לעבוד אותו גם במדיין.

אך לאחר ששמע על מלחמת עמלק, הוא התהפך במיטתו. הוא לא הבין איך יכול אדם לצאת למלחמה כנגד עם שראה כל כך הרבה ניסים ובפרט את קריעת ים סוף? יתרון הגיע למסקנה שזה מה שקורה **כשאין רבי**. אם אדם נמצא מרחוק ואין לו רבי שידריך אותו ויטע בו אמונה בפנימיות, הוא יכול לשמוע על ניסים ולהישאר שונא ומגדף.

לכן החליט יתרו לצאת לקראת מחנה ישראל ולקבל על עצמו את משה כרבי וכמדריך רחני.

עד כאן ביאורים פשוטים בנושא. מכאן ביאור יסודי ומעמיק בתורתו של הרבי, אודות המהפכה המחשבתית שחולל יתרו במוחות עם ישראל ובלעדיה, לא היה אפשר לגשת למתן תורה.

ד. נפתח בסיפור יפה (פורסם לפני שבועיים בגיליון הסיפור שלי JEM): לפני שישים שנה, יצא הרב דוד שוחט לכהן כשליחו של הרבי בטורונטו. הרב שוחט הוא תלמיד חכם מובהק וכיהן במשך השנים כנשיא אגודת הרבנים בטורונטו. פעם הוזמן על ידי השליח בבופאלו, להעביר שיחה בפני סטודנטים. לקראת מועד ההרצאה, התברר לו כי מרבית המשתתפים לא יהיו יהודים ולצידו יישאו דברים גם נציגים מדתות אחרות. הרב שוחט חש כי המפגש יהיה בזבוז זמן מוחלט ושקל לבטל את הגעתו.

לפני שעשה זאת, פנה למזכירות הרבי וביקש הכוונה. הוא קיבל תשובה כי כדאי להשפיע על אומות האולם, במיוחד בענייני צדקה, ועוד נאמר לו כי כדאי לספר שם סיפור מסוים שאירע בקרקוב לפני כ- 300 שנה, עם בעל התוספות יום טוב, רבי יום טוב ליפמן.

הסיפור מספר על איש עשיר בקרקוב, שלא תרם פרוטה לאיש. במשך השנים הוא צבר שנהא מכל תושבי העיר והם כינו אותו בזעם: "יוסל'ה הקמצן". כאשר הגיע יום מותו, החברה קדישא החליטו לנקום בו וקברו אותו בביזיון בקצה בית העלמין. חלפו כמה שבועות מפטירת הקמצן והנה אירעה מהומה בעיר. קרן גמילות החסדים שהייתה מעניקה השתתפות בחתונות ובהוצאות רפואיות, הכריזה כי נגמר לה הכסף. עניים ואומללים שהיו רגילים לקבל סחורה בחינם או בהקפה מהסוחרים השונים, התבשרו על ידי הסוחרים כי אינם יכולים לקבל עוד סחורה.

השמועות הגיעו אל הרב יום טוב ליפמן והוא חקר ודרש והתברר לו דבר נורא: יוסל'ה הזה, שנקבר בבושה וביזיון בקצה בית העלמין, היה מעביר במשך כל השנים מתן בסתר לקרנות השונות ולסוחרים בעיר, והתנאי הקשוח שלו היה, שלא יגלו לאיש כי הוא עומד מאחורי המפעל. אם יאמרו מילה, הוא יפסיק את התרומות. הרב ליפמן הזדעזע לשמע הדברים וציווה לקוברו בבוא היום, בקצה בית העלמין, סמוך לקברו של יוסל'ה.

הרב שוחט סיפר את הסיפור במלואו ובגמר ההרצאה, ניגש כומר צעיר וביקש לשמוע שוב את הסיפור. בהתחלה סירב הרב ואמר בהלצה כי 'איכות האנגלית שלו לא תשתפר בפעם השנייה שסיפר את הסיפור', אך הכומר לא וויתר והרב שוחט הזמין אותו לחדרו במלון. לאחר שהרב שוחט סיפר את הסיפור, ביקש הכומר לשמוע אותו בשלישית. הרב חשש כי הכומר לא לגמרי שפוי, אך זה הסביר בעצבנות כי נראה לו שהוא נכד של אותו עשיר קמצן.

"איך אתה נכד? הרי אתה נוצרי והוא היה יהודי?" הכומר סיפר כי אימא שלו הייתה יהודייה פולנייה עזובה אחרי המלחמה ונישאה לאביו שהיה קצין בצבא האמריקאי, תוך הבטחה שתשכח מיהדותה. לפני שהיא נפטרה, היא קראה לו למיטתה וגילתה לו את הסוד וכן סיפרה לו את הסיפור הזה שעבר במסורת במשפחתה. "משמעות הדבר היא, אמר לו הרב בהתרגשות כי אתה יהודי שלם".

חלפו שנים והרב שוחט ביקר בכותל המערבי. לפתע ניגש אליו צעיר חסיד ברסלב והציג את עצמו כאותו כומר לשעבר מבופאלו. ואם זה לא מספיק, אחרי שנים גילה הרב שוחט כי הוא עצמו נכד של בעל התוספות יום טוב, וכך התאחדו להם נכד הרב עם נכדו של הקמצן הקדוש.

האירוע הנשגב של מתן תורה, נועד ליצור את הפלא הגדול ביותר בהיסטוריה: ליצור חיבור בין התחתון והעליון. לעורר קשר בין השולחן והנגר שבנה אותו. לאחר אלפיים שנה, בהן העולם היה עצמאי ומנותק מהקשר עם העולם הרוחני, מתן תורה נועד להקים גשר בין העולם החומרי והמגושם לבין העולם הרוחני המקודש.

למה הדבר דומה? נתאר לעצמנו שאלברט איינשטיין עובר לגור על יד הבית שלך. הוא יושב כל אחר הצהריים במרפסת ואתה מעוניין לגשת אליו ולתפוס איתו שיחה. אבל מה תדבר איתו? הוא עסוק בעליונים ואתה שרוי עמוק בעולם השפל והמזומצם. כל מילה שתאמר, תיראה חסרת חשיבות בעיניו.

ואם ככה הפער בין אנשים בשר ודם, כמה גדול הפער בין הנברא לבורא האין סופי? כך שמתן תורה נועד לעשות את הבלתי יאומן ולגשר בין הסוף והאין סוף.

הבעיה היא, שהעולם לא היה כלי למהפך גדול כזה, וגם עם ישראל עצמו לא האמין שהוא מסוגל להתחיל חיים חדשים כאלו. הבה נעצור רגע ונחשוב במי היה מדובר. בתודעה שלנו, האנשים שיצאו ממצרים וקיבלו את התורה, הם חבורה של עובדי ה' עם שטריימלאך וקפוטות. אך לא מיניה ולא מקצתיה. מדובר היה בחבורת עבדים שפלים שנטמעה מאתיים שנה בתוך האומה המצרית וכל

סגולתם הייתה בכך שאבותיהם היו יהודים. בצורה גסה ניתן לומר כי הם היו **גויים ממוצא יהודי**,
 כדברי הפסוק: "לקחת גוי מקרב גוי".

כך מתאר מדרש ידוע: "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, הללו מגלי עריות והללו מגלי עריות, הללו שופכי דמים והללו שופכי דמים". לכן לא היה כל סיכוי ליצור התעניינות אמיתית וציפייה כנה בשלב הזה סביב מתן תורה.

ואף שבני ישראל ראו ניסים גלויים במצרים, אולם הדבר לא שכנע אותם כלל. וזאת מסיבה עמוקה ומהותית: כל האויבים שלחמו נגד ישראל במצרים – **מתו!** אך איש לא **השתנה בעודו בחיים!** לא הייתה כל ראייה לכך, שהעולם יכול לחוות שינוי כזה ולהפוך מערות הארץ לדירה לקב"ה.

שיא המשבר של עם ישראל הגיע בתקופת מלחמת עמלק, כאשר הם ראו **שהעולם לא משתנה**. המלחמה לעולם לא מסתיימת. הם רק סיימו עם פרעה והנה מגיע אויב חדש ומערער את אמונתם. זה נדמה להם כמו מלחמה חסרת סיכוי.

[שמעתי פעם וארט חריף: בלעם (חברו של יתרו ממצרים, כמוזכר לעיל) מבקש בסוף פרשת הברכות: "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו", היינו שהוא מבקש למות כמו ירא שמים ולזכות להגיע להיכלם של עם ישראל בגן עדן. נשאלת השאלה, למה הוא מבקש **למות** כמו יהודי ולא יותר מזה: **לחיות** כמו יהודי?]

אלא שבלעם **לא האמין שזה אפשרי**. הוא הכיר את עצמו היטב: מצד אחד, לא היה אדם שהסתובב בעולמות עליונים כמוהו ומצד שני, לא היה אדם מכור וכנוע ליצרים כמוהו. הוא היה מכור לכסף ("אם ייתן לי מלוא ביתו כסף וזהב") והיה מכור לזנות, כפי שהציע לבלק להביא את בנות מואב. לכן בלעם לא העלה בדעתו ששייך לחיות חיי קדושה בעולם הזה. כל בקשתו הייתה לברוח מכאן כמו יהודי].

ואז הגיע יתרו. הוא היה **בעל התשובה הראשון בהיסטוריה**. הוא בא לומר לעם ישראל, גם **אנשים חיים יכולים להשתנות**. בעצם הופעתו שם הוא אמר: התורה היא רלוונטית והיא יותר חזקה מהכול. תראו אותי: ניסיתי הכול, את כל התורות והחוקים ואני אומר לכם: "אין אלוהה כאלוהיכם".

כעת מובן היטב, מדוע הגיע יתרו בעקבות מלחמת עמלק. הוא בא לתת את **הכוח להתרומם מעל המשבר של מלחמת עמלק**. הוא בא לומר להם כי אפשר לעבוד את ה' - לא רק על ידי מיתה וטביעה במי ים סוף, אלא - גם על ידי השתנות ומהפך פנימי בתוך החיים עצמם.

ליקוטי שיחות יא/76-77: אף שהחיבור דעליון ותחתון בקריעת ים סוף היה בכל העולמות ... אבל לא הגיע הברור והעלייה בהתחתון דלעומת זה. דמה שהמצרים טובעו בים סוף, **אין זה שהם נתבררו ונזדככו**, אלא שמציאותם **נאבדה ונתבטלה** ... ובזה מבואר שלא ניתנה התורה עד שבא יתרו – אף שכבר הייתה ההכנה דקריעת ים סוף - כי דווקא בו ועל ידו נעשה ה**בירור והזיכור** בחכמה שלעומת זה ונוצרה ה**תחברות דהתחתון ביותר עם העליון ביותר** וזה היה ההכנה למתן תורה.

ועל פי הנ"ל יובן שבא לאחר קרי"ס ומלחמת עמלק, כי בקרי"ס התחיל החיבור דעליון ותחתון, ובמלחמת עמלק הוכח שהחיבור עדיין אינו בשלמותו ועדיין הקליפה מתנגדת. ולכן בא יתרו והודה לקב"ה, כדי לתקן ולהשלים החיבור על ידי בירור וזיכור הלעומת זה.

יש לסיים בנקודה נפלאה: במכתב מהשנים הראשונות ביאר הרבי בדומה לזה, מה שהמילים הראשונות שנאמרו במתן תורה הן: "אנוכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". וידועה קושיית האבן עזרא, מדוע נאמר "אשר הוצאתיך מארמ"צ" ולא פלא יותר גדול: "אשר בראתי שמים וארץ"?

וכי כל מה שעשה לנו הקב"ה הוא להוציאנו ממצרים?! הרי הוא זן העולם מביצי כינים עד קרני ראמים? למה הדבר דומה: לאבא שיאמר לבנו, עליך לכבד אותי משום שפעם הצלתי אותך מידי הרודפים אותך... ברור שזה מגוחך ואבא נותן לילד את חייו וקיומו מהתחלה עד הסוף.

מבאר הרבי כך: הבשורה של יציאת מצרים, מעבירה מסר יותר חשוב מהבשורה של בריאת שמים וארץ. היכולת לברוא, היא יכולת ליצור אדם **חדש**, אולם יציאת מצרים אומרת דבר יותר גדול: שאדם **קיים יכול להשתנות!** הוא יכול להפוך מאיש מצרי לעבד ה'. ולעניין הפתיחה של מתן תורה ועשרת הדברות - זה פלא יותר נוגע ויותר חשוב.

וכאשר יהודים עושים את עבודתם בעשיית העולם כולו לדירה לו יתברך, זוכים לראות ניסים גלויים וגאולה אמיתית במהרה בימינו.

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת
שיינא בעשא בתיה בת ציפורה פייגה**